

Alexander Atarodi

Syriens relationer med Irak i en ny era: Förändring och kontinuitet

MEMO

Omslagsbild: Scanpix

Titel	Syriens relationer med Irak i en ny era: Förändring och kontinuitet	
MEMO	2938	
Månad/Month	Oktober/October	
Utgivningsår/Year	2009	
Antal sidor/Pages	36 p	
Kund/Customer	Försvarsdepartementet	
Kompetensklass	1 Säkerhetspolitisk analys	
Projektnr/Project no	A 12004	
FOI, Totalförsvarets Forskningsinstitut	FOI, Swedish Defence Research Agency	
Avdelningen för Forskningsstöd	Research Support	
164 90 Stockholm	SE-164 90 Stockholm	

Sammanfattning

I cirka trettio år har den politiska relationen mellan Syrien och Irak varit dålig. Strävan efter en regional hegemoni och konkurrens mellan Saddam Hussein och Hafez al-Assad om vem som var den viktigaste arabiska ledaren, medförde att de diplomatiska relationerna bröts i början av 1980-talet. Syriens stöd till Iran under det långa kriget med Irak infekterade relationerna ytterligare. Stödet till Iran påverkade även Syriens relationer med resten av arabvärlden.

Det första Gulfkriget försvagade Irak avsevärt. Syrien gjorde då ett försök att normalisera relationerna med grannlandet utan någon större framgång. Det krävdes ett regimskifte i Irak för att en förändring i relationerna mellan länderna skulle bli möjlig. Efter den amerikanska invasionen 2003, återupptogs de diplomatiska förbindelserna länderna emellan.

Den här studien sammanfattar de viktigaste faktorerna som har bäring på Syriens relation till Irak. Dessa faktorer består av ett antal långsiktiga och kortsiktiga faktorer. Till de långsiktiga och strukturella faktorerna hör vattenfrågan. I regioner som lider av vattenbrist, kan tillgången på vatten orsaka allvarliga konflikter mellan stater. Således har vattenfrågan stor betydelse i relationer mellan länderna. En annan viktig fråga av långsiktig karaktär är kurdfrågan. Syrien är oroligt för utvecklingen av det autonoma Kurdistan i norra Irak.

Den amerikanska invasionen av Irak 2003 har orsakat ett antal kortsiktiga faktorer, som har bäring på Syriens relation till Irak. En av dessa faktorer är de irakiska flyktingarna. Invasionen av Irak har tvingat miljoner irakier att fly landet, främst till grannländer som Jordanien och Syrien. Syrien är mycket oroligt för att landets demografiska förändring, med över 1,5 miljoner irakiska flyktingar, blir permanent.

Rapporten avslutas med att konstatera att de faktorer som historiskt sett har varit betydelsefulla för landets utrikespolitik gentemot Irak, sannolikt kommer att vara det även i framtiden.

Summary

For approximately thirty years, the political relationship between Syria and Iraq has been poor. The ambitions to become a regional hegemony and the competition between Saddam Hussein and Hafez Al-Assad about who the most important Arab leader is, led to the diplomatic deadlock at the beginning of the 1980s. Syria's support of Iran in the long war with Iraq infected the relations even further. The Syrian support to Tehran even had an impact on Syria's relations with the rest of the Arab world.

The first Gulf war weakened Iraq considerably. Syria tried then to normalize relations with the neighbouring country without much success. The change of regime in Iraq was needed in order to pave the way for a new era in the relations between the countries. The American invasion of Iraq boosted this development. Syria and Iraq resumed diplomatic relations in 2006, for the first time since 1982.

This study summarizes the most important factors which have bearing on Syria's relations with Iraq. Some of the factors are structural, such as the water and the Kurdish issues. In regions suffering from a shortage of water, the availability of water could cause serious conflicts between states. The development of the autonomous Kurdistan in northern Iraq is another structural matter that concerns Syria.

The US invasion of Iraq 2003 has caused some additional problems for Syria, of a more temporary nature. The invasion of Iraq has forced millions of Iraqis to flee the country, mainly to the neighbouring countries, such as Jordan and Syria. Syria is very worried that the country's demographic change, with over 1.5 million Iraqi refugees, will be made permanent.

The report concludes that factors that are of major importance for Syria's foreign policy towards Iraq will continue to play an important role also in the future.

Innehållsförteckning

FÖRORD.....	7
1 INTRODUKTION.....	9
1.1 Syfte.....	10
1.2 Metod och material.....	10
1.3 Disposition.....	10
2 BAKGRUND.....	11
3 SYRIENS NATIONELLA INTRESSEN I IRAK.....	13
3.1 Kurder.....	13
3.2 Vatten.....	15
3.3 Irakiska flyktingar.....	17
3.4 Regionala relationer.....	19
4 AVSLUTANDE DISKUSSION.....	22
5. KÄLLFÖRTECKNING.....	26
6. APPENDIX.....	33

Förord

Projektet *Studier i asiatiska säkerhet* på FOI:s avdelning för Försvarsanalys bedriver på uppdrag av Försvarsdepartementet studier av aktuella säkerhetspolitiska problem och frågeställningar i Öst-, Syd- och Centralasien samt Mellanöstern. Både frågor som direkt påverkar Sveriges säkerhetspolitik samt frågor som påverkar den globala strategiska utvecklingen och därigenom Sverige indirekt studeras. Regionen utgör eller kan bli operationsmiljö för svenska internationella insatser, civila, polisiära och militära.

Irak påverkar på flera sätt delar av projektets studieområden. Även om situationen i Irak förbättrats förblir stabilitet och statsbyggnad under lång tid en utmaning. Iraks förvandling påverkar också de regionala relationerna. Förskjutning av maktbalans till följd av Iraks säkerhetspolitiska försvagning leder till förändringsprocesser samtidigt som ett flertal historiska band och tvister består. Föreliggande rapport är den andra i en serie som analyserar kringländernas Irakpolitik. Den första rapporten, *Turkiets och Irans utrikespolitik gentemot Irak*, som publicerades i februari 2009 behandlar Iran och Turkiets relationer med Irak. I denna rapport beskriver och analyserar Alexander Atarodi Syriens relationer med Irak med tyngdpunkt på utvecklingen efter 2003.

Historiskt sett har den politiska relationen mellan Syrien och Irak främst påverkats av ländernas strävan efter och konkurrens om regional maktbas. Syriens stöd till Iran under det långa kriget med Irak försämrade relationerna ytterligare. Fram till den amerikanska invasionen av Irak 2003, hade Syrien inga diplomatiska relationer med Bagdad. Som en direkt konsekvens av invasionen, befinner sig de amerikanska styrkorna i Irak, längs den syriska gränsen vilket påverkar Syriens militärstrategiska kalkyl. Samtidigt har invasionen av Irak skapat nya möjligheter för två av arabvärldens viktigaste länder att förbättra sina politiska relationer.

John Rydqvist

Projektledare

Studier i asiatisk säkerhet

www.foi.se/asien

1 Introduktion

Denna studie beskriver Syriens relation med Irak. Syriens relation med Irak har varit besvärlig, i synnerhet under Saddam Husseins styre. Syriens stöd till Iran, under det långa kriget med Irak, infekterade relationerna mellan länderna. Syrien, som har en dominerande sunnimuslimsk befolkning, hamnade på kollisionskurs med resten av arabvärlden på grund av sitt stöd till Teheran. Trots flera försök av andra arabländer att medla mellan Irak och Syrien, har relationerna mellan grannländerna varit frostiga.

Under det första Gulfkriget 1991, allierade sig Syrien med USA för att gemensamt driva ut de irakiska styrkorna ur Kuwait. Syriens ställningstagande ledde till något förbättrade relationer med USA, men det resulterade i en ytterligare försämring av relationerna med Irak. En viktig parameter i relationerna har varit strävan efter regional hegemoni, en vilja att betraktas som det viktigaste landet i arabvärlden. När Irak försvagades, som en konsekvens av det första Gulfkriget, gjorde Syriens förra ledare Hafez al-Assad ett försök att normalisera relationerna med Bagdad, utan någon större framgång. Relationerna med Irak förblev dåliga fram till den amerikanska invasionen av Irak 2003.

Utöver strävan efter regional hegemoni, finns det ett antal strukturella faktorer som påverkar Syriens förhållningssätt gentemot Irak. Den kurdiska frågan är en fråga som utmanar både Syrien och Irak. Det ligger i Syriens och Iraks nationella intresse att kurderna förblir en del av respektive land, och att man undviker ett självständigt Kurdistan. Det innebär att man i Syrien noggrant följer vad som händer i Irak, i synnerhet utvecklingen i de kurdiska områdena i norra Irak.

En annan viktig strukturell fråga är tillgången till vatten. I likhet med olja håller vatten på att bli en källa till konflikter i regionen. Detta bottnar i att vattentillgången har kommersialiserats och att vatten transporteras långa sträckor. I de områden som har vattenbrist, kan tillgången på vatten leda till mer eller mindre allvarliga konflikter mellan stater. Vad gäller Turkiet, Syrien och Irak har vattenfrågan orsakat allvarliga politiska komplikationer länderna emellan.

Den amerikanska invasionen av Irak 2003 har tillfört ett antal nya faktorer, som Syrien tar hänsyn till när det gäller landets relation till Irak. Som en direkt konsekvens av invasionen, flydde miljoner irakier landet för att söka skydd och trygghet i grannländerna. Syrien och Jordanien har drabbats hårt av den irakiska flyktingsströmmen. Detta skapade allvarliga problem för de syriska myndigheterna, eftersom landet inte har haft tillräckligt med resurser att hantera flyktingskatastrofen.

Syriens relation med Irak har påverkats således av ett antal långsiktiga och strukturella faktorer. Efter den amerikanska invasionen av Irak 2003 har

relationerna dessutom påverkats av ett antal processuella faktorer av mer kortsiktig karaktär. Frågeställningen i denna rapport är undersöka vilka dessa faktorer är.

1.1 Syfte

Syftet med denna rapport är att undersöka vilka faktorer som har påverkat Syriens relation till Irak under de senaste trettio åren. Den amerikanska invasionen av Irak 2003 har förändrat dynamiken i relationerna mellan Syrien och Irak. Denna studie undersöker dessutom vilka faktorer som påverkar Syriens relation med Irak efter 2003.

1.2 Metod och material

Denna studie är en kvalitativ undersökning som bygger på litteraturmaterial, tidningsartiklar och material från Internet. Dessutom finns källhänvisningar till intervjuer genomförda i Turkiet 1-5 juni 2009. Kommentarer från dessa intervjuer används som komplement till övrigt material.

1.3 Disposition

Denna rapport är uppdelad i fyra kapitel. Efter denna introduktion följer en kort bakgrund. I kapitel tre redovisas Syriens nationella intressen i Irak. I kapitel fyra följer en avslutande diskussion och sammanställning av slutsatser.

2 Bakgrund

Efter fyra hundra år av ottomanskt styre blev Syrien i slutet av första världskriget ett franskt mandat under Nationernas förbund. 1946 uppnåddes självständighet. Perioden fram till 1970 var politiskt orolig och karaktäriserades av återkommande militärkupper. Flygvapengeneralen Hafez al-Assad grep makten 1970 och styrde Syrien fram till sin död 2000.

Syrien är en auktoritär men sekulär stat i Mellanöstern och gränsar mot Jordanien, Israel, Libanon, Irak och Turkiet. Landets författning stadgar att Baath-partiet har en ledande roll i landets styre. Baath-partiets ideologi är panarabisk med socialistiska förtecken. Bashar al-Assad är sedan år 2000 Syriens president och även generalsekreterare för Baathpartiet. Den unga och snabbt växande syriska befolkningen är religiöst och etniskt heterogen. Befolkningen omfattar cirka 20 miljoner människor. En majoritet är sunnimuslimer, men många tillhör andra muslimska grupper, såsom shiamuslimer, alawiter, druser och ismailiter. Omkring 7-10 procent tillhör något av de många kristna samfundet. Etniskt dominerar befolkningen av araber. En annan stor etnisk grupp är kurderna, som utgör cirka tio procent av befolkningen. Presidenten tillhör den shiitiska minoriteten alawiterna, som har ledande positioner i samhället och i politiken.

Syrien deltog i kriget i Palestina 1948-1949 i samband med staten Israels upprättande, och tillsammans med Egypten i kriget mot Israel 1967 och 1973. Israel ockuperar sedan 1967 Golanområdet på gränsen mellan Israel och Syrien. Syrien saknar fortfarande fredsavtal med Israel och ett återlämnande av det ockuperade Golan är ett syriskt krav för fred. Sedan 1974 ansvarar en FN-styrka för en buffertzonen mellan det israelockuperade Golan och syriskkontrollerat territorium. Syriens utrikespolitik gentemot sina grannar i Mellanöstern påverkas starkt av Palestina-Israel-konflikten. Eftersom Egypten har skrivit på Camp David-avtalet, och Jordanien och Israel har funnit en ömsesidig förståelse, är Syrien det enda arabland som fortfarande bekämpar den israeliska "aggressionen" i regionen. Det är så Syrien uppfattade sin egen roll i konflikten, en självbild som påverkade landets relationer med sina grannländer.¹

År 1976, i samband med inbördeskriget i Libanon, intervenerade Syrien på libanesisk begäran. Efter interventionen stannade den syriska armén kvar i Libanon i närmare trettio år. Syrien fick på detta sätt ett stort inflytande i Libanon. Kritiken mot Syriens inflytande över Libanon ökade efter mordet på den före detta libanesiske premiärministern Rafiq Hariri i Beirut den 14 februari 2005. Händelsen var början på slutet av närvaron av de syriska styrkorna i Libanon. I slutet av april 2005 lämnade den syriska armén Libanon.

¹ Country Studies <http://countrystudies.us/syria/61.htm>

Syriens ekonomi har historiskt sett varit sluten och hård reglerad. Avsaknaden av en tydlig ekonomisk politik har satt sina spår i landets ekonomi. Exporten består av olja och oljerelaterade produkter, vilka står för cirka 40 % den totala exporten (11,5 miljarder US \$ 2007). Andra viktiga exportvaror är livsmedel- och textilprodukter.² Ekonomin var fram till 2005 sluten och statligt reglerad. I dag strävar Syriens regering efter reformer, framför allt inom det finansiella systemet. Den senaste femårsplanen, som antogs av parlamentet i maj 2006, anger uthållig ekonomisk tillväxt som ett huvudmål som ska uppnås med hjälp av fortsatta ekonomiska reformer. Planen drar också upp riktlinjerna för en övergång från socialistisk planekonomi till någon slags marknadsekonomi. Särskilt märkbara är de reformer som genomförts inom finanssektorn. En investeringsmyndighet har upprättats och en aktiebörs öppnades i mars 2009. Utländska direktinvesteringar, främst inom fastighets- och turismsektorerna, uppges ha ökat under de senaste åren.

Syrien ingår i det regionala frihandelsområdet Greater Arab Free Trade Area (GAFTA) och har ansökt om medlemskap i världshandelsorganisationen WTO. Ett frihandelsavtal med Turkiet trädde i kraft 2007. Ett principbeslut fattades i oktober 2004 om ett associationsavtal mellan EU och Syrien, där bland annat frihandel, politisk dialog och mänskliga rättigheter är viktiga komponenter. Avtalet har ännu inte undertecknats.

Syrien är ett medelutvecklat land, men uppvisar stora regionala skillnader. En rapport från 2005 av FN:s utvecklingsprogram UNDP och den syriska regeringen visar att drygt 11 procent av Syriens befolkning kan definieras som fattig. Arbetslösheten är utbredd och uppgår enligt officiella uppgifter till drygt 12 procent. Inofficiella bedömare uppskattar att den kan vara så hög som 20-30 procent.

² Statistik från FN. *Comtrade Syria Arab Republic 2008*

3 Syriens nationella intressen i Irak

Syriens nationella intressen i Irak påverkas av ett antal strukturella faktorer. Dessa är långsiktiga frågeställningar med bäring på relationen mellan länderna. Ett exempel på en strukturell faktor är Syriens och Iraks strävan efter regional hegemoni. Utöver de strukturella faktorer finns det ett antal kortsiktiga faktorer, som har uppstått på grund av den amerikanska invasionen av Irak 2003. Dessa faktorer har en mer övergående karaktär. Kortsiktigt har de dock stor påverkan på Damaskus syn på Bagdad. En sådan faktor är de irakiska flyktingarna i Syrien.

3.1 Kurder

Vid utgången av det första världskriget upplöstes det ottomanska riket, som bl.a. kontrollerade nuvarande Syrien och Irak. Frankrike och Storbritannien lyckades erövra delar av det ottomanska riket och påtvingade turkarna Sèvres-avtalet.³ Enligt avtalet skulle kurderna få självständighet. Något Kurdistan upprättades inte.⁴ Detta har inneburit att kurderna har omvandlats till världens största statslösa etniska grupp.⁵ Konsekvensen är att kurderna under en lång period har levt under svåra omständigheter och förtryck under regimerna i Bagdad, Ankara, Teheran och Damaskus. Trots att dessa länder periodvis har varit i konflikt med varandra har de haft en gemensam linje gentemot kurderna, nämligen att försöka hålla tillbaka den kurdiska nationalismen.⁶

Ett sätt att hålla tillbaka den kurdiska nationalismen och strävan efter självständighet var att utsätta den kurdiska befolkningen för åtskilliga restriktioner. I Turkiet ville staten skapa en enhetlig nation med ett gemensamt språk, en gemensam religion och en gemensam moral – den stora turkiska staten.⁷ Den kurdiska självständigheten i Iran (Mahabad)⁸ krossades av den iranska shahen 1946.⁹ Ett ytterligare uppror i Iran krossades av den nuvarande regimen under perioden 1982-83.¹⁰

³ Sèvres-avtalet undertecknades 1920. Storbritannien fick, enligt avtalet, kontroll över nuvarande Irak, medan Frankrike bl.a. lade beslag på nuvarande Syrien.

⁴ Kerim Yildiz (2005) *The Kurds in Syria*. s 14-15

⁵ *Ciment James (1996) The Kurds; State, and minority in Turkey, Iraq and Iran*. s 1-3

⁶ Martin G Lenore, Keridis Dimitris (2004) *The Future of Turkish Foreign Policy*. s 169-172

⁷ Falkman Kaj (1999) *Turkiet Gränsfursten*. s 70-75

⁸ Endast en gång har den kurdiska nationalismen lett till självständighet för kurderna. Det skedde i Iran 1945-46 (Mahabad) under mycket speciella omständigheter. Kurderna drog nytta av ockupationen av Iran under andra världskriget och utropade sig självständiga. Republikens liv blev dock kortvarigt.

⁹ Taspinar Omar (2005) *Kurdish Nationalism and political Islam in Turkey*. s 166-167

¹⁰ Potter Lawrence G (2004) *Iran, Iraq, and the Legacies of War*. s 84-88

I Syrien har den syriska regimen haft ambitionen att *arabisera* den kurdiska befolkningen och de kurdiska områdena. Konsekvensen är att kurder i Syrien förföljs och förtrycks. De bryts ned socialt, ekonomiskt och politiskt bl.a. genom införandet av restriktiva lagar som begränsar kurdernas frihet.¹¹ Kurdiska politiska aktivister fängslas och politiska partier är förbjudna. Syrien befarar att kurdernas strävan efter självständighet i Irak, kan komma att spridas även till Syrien. Syrien misstänker att externa aktörer ligger bakom stödet till kurderna. Detta medför ännu hårda metoder gentemot den kurdiska befolkningen i landet.¹² Missnöjet bland den kurdiska befolkningen med de införda restriktionerna har lett till flera uppror. Dessa har brutalt slagits ner av den syriska regimen.¹³

Den kurdiska befolkningen med cirka två miljoner människor står för ungefär 10 % av den syriska befolkningen. Fram till 1946, då Syrien blev en självständig stat, levde kurderna under franskt styre. Bland den kurdiska befolkningen var strävan efter en kurdisk stat svag, eftersom den arabiska nationalismen inte var tydligt presenterad. Efter 1948 växte den arabiska nationalismen, vilket satte frågan om kurderna på den syriska agendan. Misstron mot kurderna växte, främst för att dessa anklagades för att ha samarbetat med utländska aktörer. Kurderna uteslöts från viktiga samhällsfunktioner, bl.a. militären, och stränga restriktioner mot den kurdiska befolkningen infördes.¹⁴

Efter det första Gulfkriget och fram till invasionen av Irak 2003, hade Syrien goda politiska relationer med kurdiska partier i norra Irak. De dominerande kurdiska partierna KDP och PUK kunde dessutom åtnjuta en begränsad politisk aktivitet i de kurdiska områdena i Syrien. Syrien kunde på så vis utöva påtryckning på Saddam Hussein i Bagdad. Den amerikanska invasionen 2003 har gett kurderna i Irak autonomi. Kurderna i det irakiska Kurdistan vill därför minska Syriens inblandning i regionen, vilket har lett till försämrade relationer med Damaskus. Kurderna i Irak har autonomi enligt den nya irakiska konstitutionen. Detta oroar Syrien. Damaskus är bekymrat över att en permanent kurdisk autonomi skulle kunna leda till en kurdisk självständighet.¹⁵ En självständighet i irakiska Kurdistan skulle med all sannolikhet uppmuntra kurderna i Syrien att kräva större rättigheter och på sikt underminera den syriska statens kontroll över sitt territorium. Således är rädslan stor i Damaskus att den kurdiska minoritetsgruppen i landet skall påverkas av det som händer i det autonoma Kurdistan i Irak.¹⁶

¹¹ Falkman (1999) s 70-75

¹² Yildiz (2005) s 27-33

¹³ Falkman (1999) s 70-75

¹⁴ McDowall David (2004) *A modern history of the Kurds*. s 466-471

¹⁵ Yildiz (2005) s 60-61

¹⁶ Jane's (2004) *Iraq: Syria's dangerous game*.

http://www.janes.com/security/international_security/news/jid/jid040430_1_n.shtml

3.2 Vatten

Vatten är en värdefull resurs i Mellanöstern. Tillgången till vatten har skapat politiska friktioner i regionen. Palestina-Israel-konflikten handlar delvis om tillgången på vatten.¹⁷ Vattnet i floderna Tigris och Euftrat, som i tusentals år har bevattnat jordbruket i Turkiet, Syrien och Irak, har orsakat ett flertal större sammandrabbningar mellan de tre länderna. Båda floderna har sitt ursprung i Turkiet. Ankaras inställning är dock att "Vattnet är lika mycket vårt som Iraks olja tillhör Irak". Landet anser sig ha rätt att kontrollera det vatten som flyter innanför turkiska gränser. Detta inkluderar rätten att avleda vatten från floden eller att lagra vatten i dammar, verksamheter som helt klart påverkar länderna nedströms.¹⁸

De två floderna rinner genom Irak och bildar Shatt al-Arab¹⁹. Tillgången till vatten från floderna Tigris och Euftrat kan försämra de politiska relationerna mellan Turkiet, Irak och Syrien. Ytterst handlar det om hur mycket vatten som tillåts rinna nedströms till Syrien och Irak.²⁰ Detta innebär att konkurrensen om vattnet i dessa två floder är hård. Människorna i området är mycket beroende av vattnet, eftersom klimatet i övrigt är relativt torrt, särskilt i Syrien och Irak.

Turkiet har på grund av moderniseringen av jordbruket och ökad industrialisering kommit att kräva allt mer vatten och energi. Turkiet är ett av de mer vattenrika länderna i Mellanöstern men detta vatten är ojämnt fördelat inom landet. Det är bakgrunden till att Turkiet genomför ett stort projekt, *The South Eastern Anatolia Project (GAP)*. Projektet, som startade 1983, har stor påverkan på vattenflödet nedströms och består av tretton mindre projekt vid Euftrat och Tigris. GAP-projektet är tänkt att slutföras under 2011. Fördämningar och diversioner på Euftrat och Tigris är nödvändigt ur ett turkiskt perspektiv för att göra konstbevattning möjlig i de torrare delarna av landet samt för att producera elektricitet och dricksvatten.²¹

¹⁷ BBC, *the politics of water*. http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/297164.stm

¹⁸ Världens vatten. http://www.ourego.com/sites/worldwater/www/default.asp?session=30CFA5D931604D17B7946AFD719501C5&object=worldwater/article_eufrattigris&operation=view&from=worldwater/article_aral

¹⁹ Floderna Euftrat och Tigris flyter ihop norr om Basra och skapar Shatt al-Arab, som rinner ut i Persiska viken.

²⁰ Wikipedia <http://sv.wikipedia.org/wiki/Euftrat> och <http://sv.wikipedia.org/wiki/Tigris>

²¹ Världens vatten. http://www.ourego.com/sites/worldwater/www/default.asp?session=30CFA5D931604D17B7946AFD719501C5&object=worldwater/article_eufrattigris&operation=view&from=worldwater/article_aral

Utöver förlusten av historiska platser som kommer att dränkas av dammbyggen²², har projekten skapat politiska motsättningar i regionen.²³ Därför har tillgången till vatten omvandlats till en mycket viktig fråga för Irak och Syrien.²⁴ Även om Syrien och Irak har en viss förståelse för Turkiets strävan efter mer energi, finns det en underliggande oro i Bagdad och Damaskus för att projekten är en del av Turkiets större politisk strävan efter att utöka sin hegemoni i regionen. Att ha kontroll över den vitala vattentillförseln till Syrien och Irak förstärker Ankaras politiska påtryckningsmedel på sina grannländer.²⁵

I närliggande tid har två större spänningar uppstått över Euftrat. 1975 kom Syrien och Irak i konflikt över Tabqa²⁶ Dam i Syrien. Konflikten mellan Syrien och Irak var på gränsen att driva länderna i krig. Irak hotade att bomba dammen och båda staterna placerade ut trupper vid gränsen. Med hjälp av medling från Saudiarabien och Sovjetunionen lyckades konflikten hejdas. Syrien gick med på att släppa på mer vatten till Irak.²⁷

År 1990 uppstod på nytt en konflikt över påfyllningen av vatten i en av GAP-projekten i Turkiet. Nu gick Syrien och Irak samman och protesterade mot Turkiet. De ansåg att Turkiet orsakade deras länder stor skada, eftersom vattenflödet minskade.²⁸ De ansåg att Turkiet inte heller hade förvarnat om att vattenmängden i floden skulle minska. Turkiet motsade sig deras anklagelser och Irak hotade med att vidta militära åtgärder mot den aktuella dammen. Förhandlingar med medling inleddes men avbröts av Gulf-kriget, där Syrien och Turkiet gick samman mot Irak. Förhandlingarna om vatten har ännu inte återupptagits, främst på grund av det politiska läget i Irak. Ännu ett spänningsmoment har uppstått i området, då Turkiet har börjat förhandlingar med Israel som är intresserat av att köpa vatten från det vattenrika Turkiet.²⁹ Dessa förhandlingar har upprört känslorna i Damaskus och Bagdad.³⁰

²² Historiska platser med monument från bl.a. romartiden och det osmanska riket kommer att läggas under vatten när dammen är färdigställd.

²³ Dagens Nyheter <http://www.dn.se/nyheter/varlden/kritiserat-dammbygge-inlett-i-turkiet-1.691337>

²⁴ Yildiz (2005) s 59-60

²⁵ Ibid., s 65-73

²⁶ Dammen kom att bli en av de viktigaste källorna för elproduktion och konstbevattningsvatten i Syrien.

²⁷ Trade and Environment database. <http://gurukul.ucc.american.edu/ted/ice/tigris.htm>

²⁸ Energy Information Administration. <http://www.nuce.boun.edu.tr/turkey.html>

²⁹ Världens vatten
http://www.ourego.com/sites/worldwater/www/default.asp?session=30CFA5D931604D17B7946AFD719501C5&object=worldwater/article_eufrattigris&operation=view&from=worldwater/article_aral

³⁰ Trade and Environment database. <http://gurukul.ucc.american.edu/ted/ice/tigris.htm>

3.3 Irakiska flyktingar

USA invaderade Irak 2003 i ett försök att hindra Saddam att utveckla massförstörelsevapen. En av effekterna av invasionen är att den irakiska befolkningen är på flykt, både i sitt eget land och utomlands. Miljoner irakier har lämnat landet.³¹ Våld, bombexplosioner och ett allmänt osäkert läge har tvingat människor att lämna sina hem. Syrien och Jordanien har tagit emot merparten av de irakiska flyktingarna. Den geografiska närheten är en orsak till att irakierna flyr till dessa länder. Kulturell och religiös tillhörighet är andra faktorer som påverkar irakiska flyktingar i valet av mottagarland.³²

Inom den arabiska världen finns det dessutom en solidaritet och en skyldighet att ta hand om sina arabiska bröder från andra länder. Detta har medfört att flyktingarna från Irak inledningsvis har tagits emot med öppna armar i Syrien och Jordanien. Den bittra verkligheten i dessa länder, med brist på resurser att hantera flyktingvågen, har dock medfört oro bland de syriska och jordanska myndigheterna.³³

Antalet irakiska flyktingar i Syrien var begränsat fram till 2005, då en upptrappning av våldet i Irak resulterade i en kraftig ökning av antalet flyktingar. Flyktingarna från Irak representerar hela det irakiska samhället, dvs. olika folkgrupper. Våldet har alltså drabbat såväl kristna, sunnimuslimer som shiamuslimer. Inledningsvis hade den syriska regimen och befolkningen en positiv inställning till flyktingarna från Irak. Denna bild har nu förändrats. Medan den officiella inställningen fortfarande är välkomnande, har missnöjet bland den syriska befolkningen ökat.³⁴

En anledning till missnöjet är att närvaron av de irakiska flyktingarna i Syrien har bidragit till att bostadspriserna ökat kraftigt. Detta i kombination med högre matpriser och det allmänna ekonomiska läget, bidrar till att främlingsfientligheten bland den syriska befolkningen ökar. Irakiska flyktingar anklagas för att ha bidragit till den ökade arbetslösheten bland syrier.³⁵ Den syriska regimen är dock orolig av andra skäl. Oron bottnar i två presumtiva utvecklingsscenarier:

³¹ Fagen Patricia Weiss. *Iraqi Refugees: Seeking stability in Syria and Jordan*.
<http://isim.georgetown.edu/Publications/PatPubs/Iraqi%20Refugees.pdf>

³² Röda korset
<http://www.redcross.se/rksf/sfdesign.nsf/main?openagent&Layout=nyheter&docid=9C7A69121FA7CC15C12572C1003C8872&menu0=0&menu1=2>

³³ Fagen Patricia Weiss

³⁴ The Washington Post <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A58648-2005Feb2.html>

³⁵ Washington Note http://www.thewashingtonnote.com/archives/2009/01/a_note_from_syr/

- Myndigheterna fruktar att den tillfälliga demografiska förändringen i landet blir permanent. Antalet flyktingarna i landet utgör cirka 10 % av landets totala befolkning. Syrien har dessutom begränsade resurser att ta hand om flyktingarna. Redan nu är pressen hård på det syriska skolsystemet, vården och ekonomin att absorbera nykomlingarna.
- Flyktingarna från Irak representerar den irakiska samhällsstrukturen, dvs. människor från olika folkgrupper. Det finns en rädsla i Syrien för att landet skall drabbas av motsättningar mellan dessa folkgrupper och att våldet i Irak sprids till Syrien, vilket kan komma att destabilisera det syriska etablissemanget.³⁶

Den ökade oro har resulterat i att Syrien har infört visumtvång för irakiska medborgare som önskar resa in i Syrien (från och med den 10 september 2007).³⁷ På detta sätt vill myndigheterna begränsa antalet flyktingar från Irak.³⁸ Flyktingsituationen i Syrien oroar FN, som har uttryckt oro för flyktingarnas status i landet. FN har begärt att Syrien utfärdar tillfälliga uppehållstillstånd tills säkerhetsläget i Irak förbättras. Syftet är att Syrien inte skall deportera de irakiska flyktingarna till ett svårt säkerhetsläge i Irak. De syriska myndigheterna och den syriska befolkningen räknar med att flertalet av flyktingarna lämnar Syrien när säkerhetsläget i Irak har förbättrats.³⁹ Under tiden som det internationella samfundet inväntar ett säkrare Irak, har FN uppmuntrat världen att stödja Syrien med ekonomiskt och logistiskt bistånd.⁴⁰

Flyktingströmmen från Irak har även nått EU och Sverige. Antalet flyktingar som söker asyl i EU har ökat kraftigt sedan 2005. En stor andel av flyktingarna till Europa har hamnat i Sverige. Under 2006 tog Sverige emot cirka 7500 flyktingar från Irak. Det är en mycket stor ökning. Varannan asylsökande i Sverige under 2006 var irakier. Flera hundra irakier kom varje vecka enligt statistik från Migrationsverket.⁴¹ Omfattningen av flyktingströmmen överraskade den svenska regeringen, som vill att andra EU-länder hjälper till och tar emot flyktingar från Irak.⁴²

³⁶ Fagen Patricia Weiss

³⁷ Sveriges ambassad i Damaskus
http://www.swedenabroad.com/News_37118.aspx?slaveid=64943 s 17-26

³⁸ Humanitarian Appeal. *Iraq and the region*.
[http://ochadms.unog.ch/quickplace/cap/main.nsf/h_Index/MYR_2009_Iraq/\\$FILE/MYR_2009_Iraq_SCREEN.pdf?OpenElement](http://ochadms.unog.ch/quickplace/cap/main.nsf/h_Index/MYR_2009_Iraq/$FILE/MYR_2009_Iraq_SCREEN.pdf?OpenElement) s 30

³⁹ The Washington Post <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A58648-2005Feb2.html>

⁴⁰ UNHCR (The UN Refugee Agency) <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e486a76>

⁴¹ Fokus <http://www.fokus.se/2007/01/halften-flyr-till-sverige/>

⁴² Sydsvenskan <http://sydsvenskan.se/sverige/article212706/Vadjar-om-hjalp-med-Irak-flyktingar.html>

3.4 Regionala relationer

Syrien är ett av de arabiska länder som har en gräns till Israel. De övriga länderna är Egypten, Libanon och Jordanien. Syriska militära styrkor har varit inblandade i krig mot Israel under 1967 och 1973. Under dessa krig förlorade Syrien Golan-höjderna till Israel. Sedan förlusten av Golan-höjderna har den syriska regimen, genom samtal med Israel, försökt att få tillbaka området. Relationerna med Israel kom att påverka Syriens utrikespolitik efter 1973.⁴³ Under de senaste åren har det visat sig att en förbättring i relationerna med Israel, kräver närmare relationer med USA. Efter att Syrien stöttade de allierade styrkorna i första Gulfkriget, förbättrades relationerna mellan USA och Syrien. Detta resulterade omedelbart i fredsförhandlingarna mellan Syrien och Israel 1991. Dessa misslyckades dock.⁴⁴

Historiskt sett har Syriens utrikespolitik gentemot sina grannar i Mellanöstern påverkats av Palestina-Israel-konflikten. Eftersom Egypten skrev på Camp David-avtalet⁴⁵, och Jordanien och Israel hade funnit en ömsesidig förståelse, var Syrien det enda arabland som fortfarande bekämpade den israeliska *aggressionen*. Så uppfattade Syrien sin egen roll i konflikten. Utrikespolitiken baserades delvis på denna självbild. En viktig pelare i utrikespolitiken var också baserad på landets strävan efter regional hegemoni. Inom ramen för detta koncept var en återförening med Golan-höjderna mycket viktig. För att uppnå detta mål var Syrien tvunget att förhindra Jordanien, Libanon och PLO att ingå ett fredsavtal med Israel. Detta skulle isolera Syrien i det regionala sammanhanget och försvåra återtagandet av Golan-höjderna. Syriens ambitioner gällande fredssamtal med Israel vilar på ”Assad-doktrinen”, dvs. att den arabiska världens samtal med Israel bör gå via Damaskus.⁴⁶

Syrien har under en lång period haft en komplicerad relation till USA. Washington har anklagat Damaskus för stöd till regionala terrororganisationer såsom Hizbollah och Hamas. Syriens koppling till terrorismen är i sin tur länkad till Syriens hegemoniska strävan i Libanon. Under den förra amerikanska presidenten, George W. Bush, försämrades relationerna med Syrien avsevärt. USA anklagade Syrien för att vara en av *skurkstaterna*, som stödjer den globala terrorismen. Dessutom försämrades relationerna på grund av USA:s ockupation

⁴³ Jane's (2004) *Iraq: Syria's dangerous game*.

http://www.janes.com/security/international_security/news/jid/jid040430_1_n.shtml

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Camp David-avtalen undertecknades i september 1978 och innebar en överenskommelse om fred i Mellanöstern. USA:s president Jimmy Carter ledde förhandlingarna mellan Egyptens president Anwar Sadat och Israels premiärminister Menachem Begin. Avtalet behandlade främst förhållandet mellan Egypten och Israel, och det var genom detta avtal som Israel för första gången blev erkänd av en kringliggande arabstat.

⁴⁶ Country Studies <http://countrystudies.us/syria/61.htm>

av Irak 2003.⁴⁷ Syriens förhållningssätt gällandet invasionen var att inget våld skulle användas i Irak. Syrien gav dock sitt stöd till FN:s resolution 1441, vilket krävde att Irak avväpnades och att landet tillät FN och det internationella atomenergiorganet (IAEA) att återuppta inspektionerna i Irak.⁴⁸

Syrien kände sig dock hotat av de amerikanska styrkornas närvaro i Irak. Damaskus misstänkte att Bushadministrationen hade för avsikt att även störta regimen i Syrien när ockupationen av Irak var slutförd. USA anklagade i sin tur Syrien för att stödja terrorverksamhet i Irak efter invasionen 2003.⁴⁹ USA misstänkte att Syrien stöttade Saddamtrogna milisgrupper, samt att regimen i Damaskus lät terrorister korsa gränsen i syfte att slåss mot de allierade styrkorna i Irak.⁵⁰ De konservativa krafterna inom Bushadministrationen ville därför ge utökat mandat till styrkorna i Irak att även utföra attacker mot mål i Syrien.⁵¹

Den försämrade relationen med USA har skapat ett dilemma för Syrien. Det har bl.a. inneburit att landet har isolerats internationellt. Detta gagnar inte de syriska intressena i regionen. Vägen för att uppnå en fredsuppgörelse med Israel och ett eventuellt återtagande av Golanhöjderna, kräver förbättrade relationer med USA.⁵²

Det finns därför tecken på att Damaskus har inlett en politisk offensiv, för att bryta den internationella isoleringen. Framför allt är Syrien intresserat av att förbättra sina relationer med Väst. Den syriska diplomatiska offensiven är delvis en konsekvens av den nya amerikanska administrationens vilja att förbättra relationerna med Syrien. Från amerikanskt håll vill man övertyga Damaskus om att USA är genuint intresserat av att lösa konflikten mellan Israel och Palestina. Detta skulle sannolikt leda till att relationerna mellan Israel och arabvärlden förbättras. Syrien är en nyckelspelare i regionen med goda relationer med exempelvis Iran samt med gräns till Israel. För att uppnå en fred i Mellanöstern är det nödvändigt att engagera Syrien i processen. Damaskus har emellertid höga förväntningar på ett samarbete med USA. Man kräver bl.a. att Golanhöjderna återlämnas till Syrien som ett resultat av ett fredsavtal mellan Israel och Palestina.⁵³

⁴⁷ Daalder I, Gnesotto N, Gordon P (2006) *Crescent of Crisis*. s 79-92

⁴⁸ Encyclopedia of the Nations <http://www.nationsencyclopedia.com/World-Leaders-2003/Syria-FOREIGN-POLICY.html>

⁴⁹ Daalder, Gnesotto, Gordon (2006) s 79-92

⁵⁰ Jane's (2004) *Iraq: Syria's dangerous game*.

http://www.janes.com/security/international_security/news/jid/jid040430_1_n.shtml

⁵¹ Eyal Zisser, Middle East Review of International affairs. *Syria and the war in Iraq*. s 2-10

⁵² Jane's (2005) *Syria faces tough balancing act*.

http://www.janes.com/security/international_security/news/jiaa/jiaa051101_1_n.shtml

⁵³ Kuwait Times (24 august 2009) *America the key to the Syrian rehabilitation*.

http://www.kuwaittimes.net/read_news.php?newsid=MTgxODM5NzY4

USA hoppas i sin tur att Syrien spelar en konstruktiv roll i skapandet av fred mellan Israel och Palestina, samt att Syrien deltar aktivt i att stabilisera säkerhetsläget i Irak. Detta är en av anledningarna till att USA har lämnat en diplomatisk öppning gentemot Damaskus i hopp om att uppnå sina regionala mål. USA:s hållning gentemot Syrien skiljer sig därför från den amerikanska linjen gentemot Teheran. Syftet med förhandlingarna mellan USA och Syrien har varit att komma överens om de grundläggande skillnaderna i ländernas nationella intressen i regionen.⁵⁴

⁵⁴ Daalder, Gnesotto, Gordon (2006) s 79-92

4 Avslutande diskussion

Frågan som inledde denna rapport var hur den syriska relationen med grannlandet Irak har sett ut under de senaste trettio åren. En annan fråga var hur relationerna mellan Syrien och Irak har utvecklats efter den amerikanska invasionen av Irak 2003. Ett antal historiska faktorer har redovisats som utgångspunkter. De faktorer som påverkar landets utrikespolitik gentemot Irak är i huvudsak två:

Strukturella faktorer

Till denna grupp hör kurdfrågan, som är en av nyckelfrågorna för Damaskus vad gäller relationen till Irak. Syrien, som har en betydande kurdisk minoritetsgrupp, är emot ett självständigt Kurdistan i norra Irak. Ett självständigt i irakiskt Kurdistan skulle med all sannolikhet hetsa upp de kurdiska nationalistiska känslorna även i Syrien och Turkiet och blåsa liv i den kurdiska strävan efter självständighet. Syrien följer därför utvecklingen i norra Irak noggrant.

Hit hör också vattenfrågan, som är en olöst nyckelfråga. Vattenfrågan skulle kunna leda till politisk och militär konflikt i regionen. Tillgången på vatten är avgörande för jordbruket i Turkiet, Syrien och Irak. Både Syrien och Irak är beroende av vattentillförsel från Turkiet. Irak är dessutom beroende av vatten från Syrien. När Turkiet bygger dammar på den turkiska sidan av gränsen, minskar vattenflödet i floderna, vilka rinner nedströms till Irak och Syrien. När även Syrien bygger dammar på sin sida, minskar vattenflödet till Irak ännu mer. Dispyten om vatten var nära att orsaka militär konfrontation mellan Irak och Syrien 1975. Invasionen av Irak 2003 har skjutit frågan om vatten till framtiden, eftersom Irak har brottats med mer allvarliga problem. Bedömningen är att när läget i Irak stabiliseras, kommer den irakiska centralregeringen att åter lyfta fram vattenfrågan på dagordningen.⁵⁵

Palestina – Israel – konflikten är också en strukturell fråga med stor inverkan på Syriens relationer till sina grannländer. Syrien vill spela en viktig roll i ett eventuellt fredsavtal mellan palestinier och israeler. Syftet skulle vara att få tillbaka Golanhöjderna. För att uppnå detta krävs det normaliserade relationer med USA. Detta beror i sin tur på vilket förhållningssätt Syrien kommer att ha gentemot Irak. Från amerikanskt håll kräver man att Damaskus spelar en konstruktiv roll i Irak i syfte att stabilisera säkerhetsläget där.

⁵⁵ Intervju med *Dr. Gun Kut*. Associate Professor vid Bugaziciniversitetet, Istanbul, 3 juni 2009.

Processuella faktorer

Dessa är faktorer som har orsakats av den amerikanska invasionen av Irak 2003 och de har därför en mer övergående karaktär. Deras betydelse i sammanhanget är dock stor. Den amerikanska invasionen av Irak har förändrat den dynamiska utvecklingen i regionen.

Hit hör maktförskjutningen i Irak från den sunnimuslimska till den shiamuslimska befolkningen. Detta är en direkt konsekvens av den amerikanska invasionen. Det beror delvis på att shiamuslimerna är i majoritet och innehar således en stor politisk makt inom den irakiska regeringen. Detta har inneburit förskjutningar av maktbalansen inom Irak, samt att relationerna med resten av arabvärlden (sunnidominerad) har påverkats. Eftersom Syrien leds av en shiadominerad regim (trots att majoriteten av befolkningen är sunnimuslim), finns det nya diplomatiska möjligheter vad gäller relationen till Irak.

Frågan om Syriens inblandning i Iraks inre angelägenheter efter den amerikanska invasionen hör också till de processuella faktorerna. USA har, historiskt sett, fört en isolerings- och sanktionspolitik gentemot Syrien. Denna politik har skärpts i spåren av Irakkriget. Detta beror på utvecklingen i Libanon samt på Syriens hållning i den arabisk-israeliska konflikten. Syrien har bland annat anklagats för att inte vidta tillräckliga åtgärder för att förhindra att islamistiska motståndsmän tar sig in i Irak från Syrien samt att de blandar sig i Libanons inre angelägenheter. Syriens agerande i Irak efter invasionen satte Damaskus på kollisionskurs med USA. Det förefaller dock som om Syrien har ändrat förhållningssätt, främst efter det amerikanska presidentvalet och installationen av Obamaadministrationen. Syriens nya politik går ut på att förbättra sina relationer med Väst och dra landet ut ur en internationell isolering. Händelserna i Irak ger Syrien ett tillfälle att genomföra denna politik. Syrien måste dock balansera sin politik. Å ena sidan vill Syrien ha bättre relationer med Väst, å andra sidan vill landet inte uppröra Iran, som historiskt sett varit en nära allierad till Syrien.⁵⁶

Syriens geografiska och politiska läge gör att landet spelar en viktig roll i regionen, inte minst för stabiliseringen av säkerhetsläget i Irak. Om USA lyckas etablera en dialog med Damaskus, finns det förutsättningar för förbättrade relationer mellan Syrien och Irak samt mellan Syrien och Israel.⁵⁷ Relationerna mellan Syrien och Irak är särskilt komplicerade. Det beror på att andra staters nationella intressen har stor inverkan på deras bilaterala relationer. Det senaste diplomatiska bråket mellan länderna vittnar om att det dröjer länge innan man kan bygga upp ett ömsesidigt förtroende. I mitten av augusti 2009 skakades Bagdad av massiva bombdåd, som krävde många människoliv. Irak anklagade Syrien för att ligga bakom dåden. Detta har lett till en diplomatisk kris mellan

⁵⁶ Eyal Zisser, Middle East Review of International Affairs. *Syria and the war in Iraq*. s 2-10

⁵⁷ Middle East Policy Council http://www.mepec.org/journal_vol16/2Sadat-Jones.asp

länderna. Båda länderna har kallat hem sina ambassadörer från respektive land.⁵⁸ Dessutom har Obamas mjuka linje gentemot Syrien börjat ifrågasättas i USA. Detta för att USA fortfarande tror att Syrien stödjer terrorgrupper i Irak.⁵⁹ Denna händelse visar att en förbättring av relationerna mellan länderna kräver tid och är beroende av så väl interna som externa faktorer.

En annan konsekvens av invasionen av Irak är frågan om flyktingarna från Irak. Allteftersom säkerhetsläget i Irak försämrades sedan invasionen, ökade antalet irakier som ville ta sig ut ur Irak. Sedan 2003 har över en och en halv miljoner irakiska flyktingar sökt sig till Syrien. Det finns motstridiga analyser gällande hur Syriens samhälle och ekonomi har påverkats av ett så stort antal flyktingar. Medan en del analyser pekar på att landets inhemska produktion har ökat som en följd av en ökad inhemsk efterfrågan, finns det andra som pekar på det motsatta förhållandet.⁶⁰

Syrien var i varje fall inte förberett på att ta emot en så pass omfattande flyktingvåg. De syriska myndigheterna är oroliga för att det demografiska läget i landet permanentas, vilket sätter press på det syriska samhället. Det ökade antal flyktingar har bland annat lett till att fastighetspriserna och matpriserna ökat markant. Detta har minskat köpkraften hos den syriska befolkningen. Missnöjet bland den syriska befolkningen har därför ökat. Trycket på regeringen har medfört att regimen bitt om hjälp från bl.a. FN att bistå med resurser. För Syrien blir således den irakiska inrikespolitiken av stor betydelse. Från Damaskus hoppas man att säkerhetsläget i Irak förbättras, vilket möjliggör att fler flyktingar återvänder till sina hem.⁶¹

Avslutningsvis kan sägas att de strukturella frågorna, som har orsakat försämrade relationer mellan Syrien och Irak, inte är lösta. Den kurdiska frågan är en nyckelfråga och Syrien följer utvecklingen i irakiska Kurdistan noggrant. Vattenfrågan är ytterligare en viktig fråga som inte har fått någon politisk lösning. I kombination med att mängden nederbörd i regionen har minskat kraftigt under de senaste åren, kommer dispyten om vatten att bli en het politisk fråga. Det innebär i sin tur att konkurrensen om tillgången på vatten sannolikt kommer att öka i framtiden. Med detta kommer riskerna för konflikter också att öka.⁶²

Den amerikanska invasionen av Irak 2003 har skapat kortsiktiga problem i

⁵⁸ SVD. *Irak och Syrien i diplomatiskt bråk*. http://www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel_3410423.svd

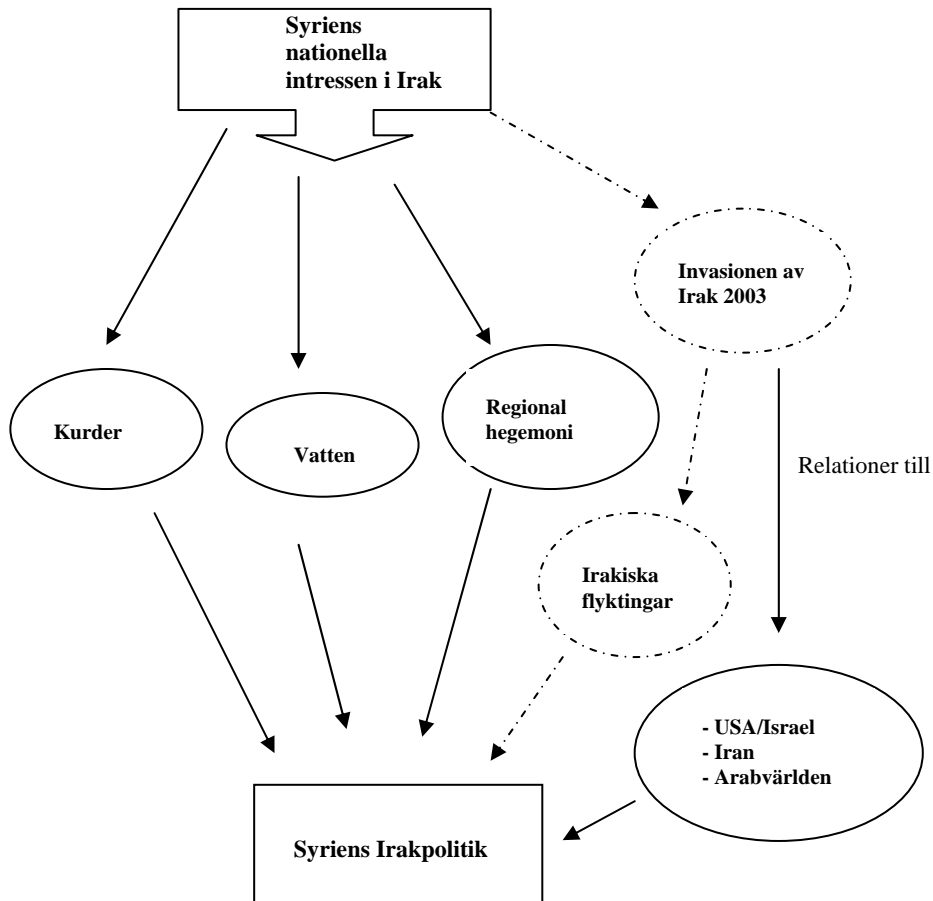
⁵⁹ Bitterlemons-International.org *What next for Syria*. <http://www.bitterlemons-international.org/inside.php?id=1177>

⁶⁰ Fagen Patricia Weiss samt Humanitarian Appeal, *Iraq and the region*. [http://ochadms.unog.ch/quickplace/cap/main.nsf/h_Index/MYR_2009_Iraq/\\$FILE/MYR_2009_Iraq_SCREEN.pdf?OpenElement](http://ochadms.unog.ch/quickplace/cap/main.nsf/h_Index/MYR_2009_Iraq/$FILE/MYR_2009_Iraq_SCREEN.pdf?OpenElement)

⁶¹ China view http://news.xinhuanet.com/english/2009-08/31/content_11968488.htm

⁶² Frazer Susan, Arab News (4 sep 2009) *Turkey, Iraq and Syria tussle over water*. <http://www.arabnews.com/?page=4§ion=0&article=126078&d=4&m=9&y=2009>

relationerna mellan Irak och Syrien. Trots att karaktären är av en mer tillfälliga art, kommer dessa faktorer att spela en viktig roll i Syriens förhållningssätt gentemot Irak. Hit hör de irakiska flyktingarnas situation i Syrien och hur detta i sin tur påverkar Damaskus. Hur Syrien agerar i Irak i form av stöd till olika grupperingar kommer dessutom att spela en viktig roll i relationen till såväl Irak som USA. Skissen nedan visar de viktigaste komponenterna som formar Syriens relation till Irak. De streckade linjerna representerar de processuella faktorerna, som är av övergående karaktär.

5. Källförteckning

Litteratur

Daalder Ivo, Gnesotto Nicole, Gordon Philip (2006) *Crescent of Crisis*.
Brookings Institution Press, Washington.

Ciment James (1996) *The Kurds; State, and minority in Turkey, Iraq and Iran*.
Facts On File, Inc. New York.

Eyal Zisser, *Middle East Review of International affairs*. Syria and the war in
Iraq.

Falkman Kaj (1999) *Turkiet Gränsfursten*. Atlantis Stockholm.

McDowall David (2004) *A modern history of the Kurds*. I. B. Tauris, London.

Martin G Lenore, Keridis Dimitris (2004) *The Future of Turkish Foreign Policy*.
Belfer Centre for Science and Intenational Affairs (BCSIA). Cambridge England

Taspinar Omar (2005) *Kurdish Nationalism and political Islam in Turkey*.
Middle East Studies. Routledge London and New York.

Yildiz Kerim (2005) *The Kurds in Syria*. Pluto Press London.

Internetkällor

Bilden på framsidan: Scanpix
<http://80.91.34.209/thumbs/sx/c/68/sxc68c29.jpg>

Country Studies, *Regional Foreign Relations*. Tillgänglig via:
<http://countrystudies.us/syria/61.htm>
(Nedladdad 1 sep 2009)

DN-AFP (5 aug 2006) *Kritiserat dammbygge inlett i Turkiet*. Tillgänglig via:
<http://www.dn.se/nyheter/varlden/kritiserat-dammbygge-inlett-i-turkiet-1.691337>
(Nedladdad 3 sep 2009)

Ekman Ivar, Fokus (19 jan 2007) *Hälften flyr till Sverige*. Tillgänglig via:
<http://www.fokus.se/2007/01/halften-flyr-till-sverige/>
(Nedladdad 1 sep 2009)

Energy Information Administration. (Mars 2000). Tillgänglig via:
<http://www.nuce.boun.edu.tr/turkey.html>
(Nedladdad 15 sep 2009).

Encyclopedia of the Nations. *Syria, Foreign Policy*. Tillgänglig via:
<http://www.nationsencyclopedia.com/World-Leaders-2003/Syria-FOREIGN-POLICY.html>
(Nedladdad 25 aug 2009).

Fagen Patricia Weiss, Georgetown University (2007) *Iraqi Refugees: Seeking stability in Syria and Jordan*. Tillgänglig via:
<http://isim.georgetown.edu/Publications/PatPubs/Iraqi%20Refugees.pdf>
(Nedladdad 1 sep 2009).

FN, Comtrade (2009) *Syria Arab Republic 2008*. Tillgänglig via:
<http://comtrade.un.org.ezproxy.ub.gu.se/db/dqBasicQueryResults.aspx?px=S3&c=c=TOTAL&r=792&p=368&rg=2&y=1990&so=8>
(Nedladdad 25 aug 2009).

Frazer Susan, Arab News (4 Sep 2009) *Turkey, Iraq and Syria tussle over water*. Tillgänglig via:
<http://www.arabnews.com/?page=4§ion=0&article=126078&d=4&m=9&y=2009>
(Nedladdad 16 sep 2009)

Hardy Roger, BBC (16 Mars 1999) *the politics of water*. Tillgänglig via:
http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/297164.stm
(Nedladdad 15 sep 2009).

Humanitarian Appeal (Mid-year review 2009) *Iraq and the region*.

Tillgänglig via:

[http://ochadms.unog.ch/quickplace/cap/main.nsf/h_Index/MYR_2009_Iraq/\\$FILE/MYR_2009_Iraq_SCREEN.pdf?OpenElement](http://ochadms.unog.ch/quickplace/cap/main.nsf/h_Index/MYR_2009_Iraq/$FILE/MYR_2009_Iraq_SCREEN.pdf?OpenElement)

(Nedladdad 2 sep 2009).

International Monetary Fund, IMF (Apr 2009) *Report from selected countries and subjects*. Tillgänglig via:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weorept.aspx?sy=2007&ey=2014&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=%2C&br=1&pr1.x=46&pr1.y=4&c=429%2C433%2C456%2C439%2C463&s=NGDPD%2CPPPGDP%2CLP%2CBCA&grp=0&a=>

(Nedladdad 15 sep 2009).

Jane's (30 Apr 2004) *Iraq: Syria's dangerous game*. Tillgänglig via:

http://www.janes.com/security/international_security/news/jid/jid040430_1_n.shtml

(Nedladdad 2 sep 2009).

Jane's (1 Nov 2005) *Syria faces tough balancing act*. Tillgänglig via:

http://www.janes.com/security/international_security/news/jiaa/jiaa051101_1_n.shtml

(Nedladdad 25 aug 2009).

Kuwait Times (24 Aug 2009) *America the key to the Syria rehabilitation*.

Tillgänglig via:

http://www.kuwaittimes.net/read_news.php?newsid=MTgxODM5NzY4

(Nedladdad 24 aug 2009).

Magnusson Erik, Sydsvenskan (24 jan 2007) *Vädjar om hjälp med Irak-flyktingar*. Tillgänglig via:

<http://sydsvenskan.se/sverige/article212706/Vadjar-om-hjalp-med-Irak-flyktingar.html>

(Nedladdad 1 sep 2009).

Potter Lawrence G (2004) *Iran, Iraq, and the Legacies of War*.
Tillgänglig via:
<http://site.ebrary.com/lib/gubselibrary/Doc?id=10135464&ppg=78>
(Nedladdad 9 sep 2009).

Röda korset. *Hjälp irakiska flyktingar i Syrien och Jordanien*.
Tillgänglig via:
<http://www.redcross.se/rksf/sfdesign.nsf/main?openagent&Layout=nyheter&docid=9C7A69121FA7CC15C12572C1003C8872&menu0=0&menu1=2>
(Nedladdad 26 aug 2009).

Sadat Mir H, Jones Daniel B, Middle East Policy Council. (Summer 2009) *U.S. Foreign Policy Toward Syria: Balancing Ideology and National Interests*.
Tillgänglig via:
http://www.mepc.org/journal_vol16/2Sadat-Jones.asp
(Nedladdad 13 sep 2009).

Schenker David, Bitterlemons-International.org (10 Sep 2009) What next for Syria. Tillgänglig via:
<http://www.bitterlemons-international.org/inside.php?id=1177>
(Nedladdad 15 sep 2009).

SVD (25 aug 2009) *Irak och Syrien i diplomatiskt bråk*. Tillgänglig via:
http://www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel_3410423.svd
(Nedladdad 10 sep 2009).

Sveriges ambassad i Damaskus (5 sep 2007) *Syrien inför visum för irakier*.
Tillgänglig via:
http://www.swedenabroad.com/News_37118.aspx?slaveid=64943
(Nedladdad 5 sep 2009).

SVT (1 maj 2005) *Syrien knyter kontakter med Irak*. Tillgänglig via
http://svt.se/2.22584/1.381597/syrien_knyter_kontakter_med_irak
(Nedladdad 28 aug 2009).

Trade and Environment Database. Tillgänglig via:
<http://gurukul.ucc.american.edu/ted/ice/tigris.htm>
(Nedladdad 14 sep 2009).

UNHCR, The UN Refugee Agency. *Syria Arab republic*. Tillgänglig via:
<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e486a76>
(Nedladdad 1 sep 2009).

Världens vatten. Tillgänglig via:
http://www.ourego.com/sites/worldwater/www/default.asp?session=30CFA5D931604D17B7946AFD719501C5&object=worldwater/article_eufrattigris&operation=view&from=worldwater/article_aral
(Nedladdad 2 sep 2009).

Världens vatten. Tillgänglig via:
http://www.ourego.com/sites/worldwater/www/default.asp?session=30CFA5D931604D17B7946AFD719501C5&object=worldwater/article_eufrattigris&operation=view&from=worldwater/article_aral
(Nedladdad 2 sep 2009).

Världsbanken. Tillgänglig via:
http://devdata.worldbank.org/AAG/syr_aag.pdf
(Nedladdad 18 sep 2009).

Washington Note (8 Jan 2009) *A note from Syria on Iraqi refugees*.
Tillgänglig via:
http://www.thewashingtonnote.com/archives/2009/01/a_note_from_syr/
(Nedladdad 31 aug 2009).

Wilson Scott, The Washington Post (3 Feb 2005) *Iraqi refugees overwhelm Syria*. Tillgänglig via:
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A58648-2005Feb2.html>
(Nedladdad 1 sep 2009).

Wikipedia. Tillgänglig via:

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Euftrat> och <http://sv.wikipedia.org/wiki/Tigris>

(Nedladdad 2 sep 2009).

Xuequan Mu, China view (31 aug 2009) *Assad: Syria has "direct interest" in Iraq's security, stability*. Tillgänglig via:

http://news.xinhuanet.com/english/2009-08/31/content_11968488.htm

(Nedladdad 14 sep 2009)

Intervjuer

Under 1-5 juni 2009 genomförde FOI en resa till Turkiet. Syftet med resan var att träffa turkiska experter/forskare. Frågeställningarna var huvudsakligen relaterade till Turkiets relationer till Mellanöstern och Svartahavsregionen. Eftersom en del av frågorna rörande Turkiets relationer med Mellanöstern inkluderar Syrien och dess nationella intressen i Irak, hänvisar denna studie till delar av samtalen genomförda i Turkiet.

Intervjuerna är kvalitativa. Under intervjuerna användes ingen bandspelare, utan ett antal frågeställningar låg som utgångspunkt och fick fungera som underlag för intervjun. Ordningen följdes dock inte slaviskt, utan frågeställandet anpassades efter vad respondenten svarade. Vi fick på så sätt svar på alla frågor allt eftersom. Det gavs även utrymme för kommentarer utöver de frågeställningar som ställdes. Uppföljningsfrågor ställdes också. Intervjuerna var mycket värdefulla och tillförde stort värde, främst vad gäller Turkiets relationer till Syrien, Irak och Iran. De intervjuer där frågan om tillgång på vatten mellan Syrien, Irak och Turkiet diskuterades inkluderar följande:

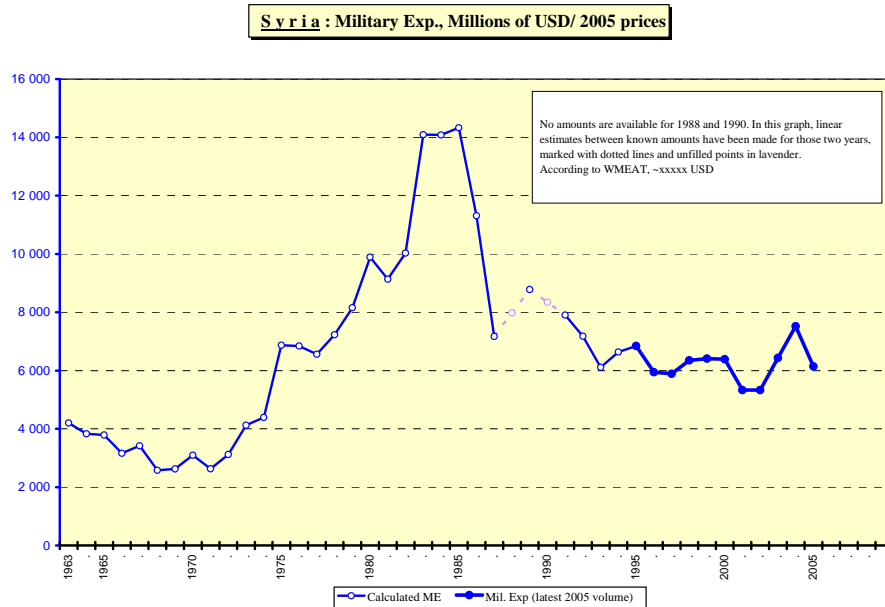
Dr. Gulden Ayman verksam i Istanbul vid Marmarauniversitetets institution för statsvetenskap och internationella relationer. Vid Marmara håller hon en tjänst som Associate Professor.

Dr. Gun Kut verksam vid Bugaziciniversitetet i Istanbul, där han håller en tjänst som Associate Professor med forskning kring bl.a. Turkiets utrikespolitik och vattenfrågan i Mellanöstern.

Dr. Suhnaz Yilmaz, Associate Professor vid Kocuniversitetet i Istanbul. Hon har disputerat från Princeton universitet i ämnet Internationella relationer med fokus på Mellanöstern.

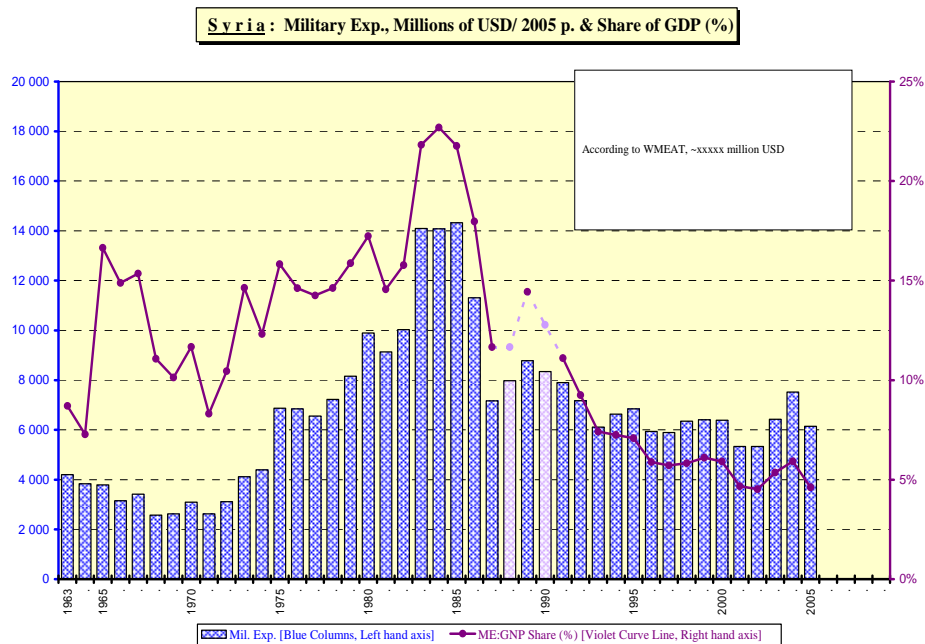
6. Appendix

Bilaga 1: Syriens militära utgifter i miljoner US\$.

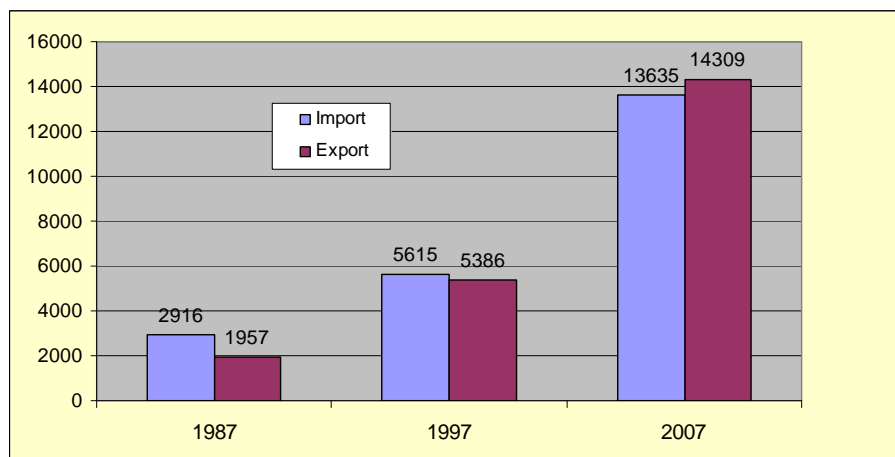
Källa: FOI databas för militära utgifter (baserad på World Military Expenditures and Arms Transfers, WMEAT)

Bilaga 2: Syriens militära utgifter som andel av landets BNP.

Källa: FOI databas för militära utgifter (baserad på World Military Expenditures and Arms Transfers, WMEAT)

Bilaga 3: Syriens totala export och import av varor och tjänster mellan 1987 och 2007 i miljoner US\$.

Källa: Statistik från Världsbanken http://devdata.worldbank.org/AAG/syr_aag.pdf

Bilaga 4. Syrien i en regional kontext

Källa: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>

Land: Syrien

Huvudstad: Damaskus

Befolkning: 19,88 miljoner (2008)⁶³

Storlek: 185180 km²

BNP: 54,8 miljarder US\$ (2008)⁶⁴

Officiella språk: Arabiska

⁶³ Källa: statistik från Internationella valuta fonden, IMF

⁶⁴ Ibid.